

*У годишњем извештају Државног секретаријата САД о стратегији у области контроле над прометом наркотика предложено је да се одустане од уништавања поља опијумског мака. То је изјавио помоћник америчког државног секретара за борбу против наркотика и делатност правосудних органа, Дејвид Шонсон.*

За време окупације Авганистана од стране снага САД и НАТО, производња наркотика повећала се за више од 40 пута. У земљу стижу хемијске супстанце, произведене у хемијским комбинатима Пакистана и других држава, поред осталог и чланица Европске уније. Помоћу банкарске мреже кредитирања сељака за будућу жетву опијумског мака остварује се најсвеобухватније финансирање производње наркотика. Створен је заокружени индустријски циклус, који укључује узгајање опијумског мака, производњу опијума и хероина у 400 нарколабораторија, складиштење и велепродају „робе“ на авганистанским и пакистанским нарко-тржиштима.

Данас резерве чистог хероина на територији Авганистана, по различитим експертским оценама, износе скоро три хиљаде тона. Авганистански наркопроизвођачи остварују годишњи приход реда три милијарде америчких долара. Међународна наркомафија зарађује на авганистанским опијатима, у првом реду хероину, по најскромнијим проценама, преко 100 милијарди долара годишње. Приходи од продаје наркотика су озбиљан извор финансирања организованог криминала не само у Авганистану, него и у државама Централне Азије – Киргизије, Казахстан, Таџикистана и Узбекистана.

Профит од наркотрговине расподељује се међу криминалним структурама, које контролишу наредне етапе тог „ланца“ од маковог поља до наркопотрошача. На пољима раде авганистански сиромаси, а власници поља углавном живе у САД, Великој Британији и другим земљама развијене демократије. И само се бригом за њихове приходе може објаснити предлог специјалног представника председника САД за Авганистан и Пакистан Ричарда Холбрука да се преместе акценти у борби против наркопроизводње са уништавања усева на пресецање делатности наркобарона и дистрибутера наркотика.

На 52. седници Комисије ОУН за наркотичка средства, која је одржана у марту 2010. године у Бечу, предлогу руске делегације да се у завршна документа укључе проблеми производње наркотика у Авганистану жестоко су се супроставиле и исти блокирале делегације САД и низа земаља Европске уније.

Руске специјалне службе – Федерална служба Руске Федерације за контролу промета наркотика, Федерална служба безбедности и Министарство унутрашњих послова не једном су својим америчким колегама и новим авганистанским властима достављали обавештајне податке о нарколабораторијама, крупним складиштима наркотика, основним маршрутама кретања каравана са опијумом и хероином. Реакције на то од стране руководства САД, Велике Британије и Авганистана није било!

У условима непрекидног рата и неспособности Кабула да контролише територију земље, средства која дозначевају међународне организације за замену сетвених површина мака другим пољопривредним културама, троше се управо за супротне потребе. На пример, 2004. године влада Хамида Карзаја понудила је авганистанским пољопривредницима 1.250 долара по сваком уништеном хектару опијумског мака, а у то су време купци сировина за нарколабораторије нудиле у просеку 16 хиљада долара за приносе са једног хектара (а годишње се обављају по две-три жетве).

Амерички војници здушније спречавају трафик опијата на југу Авганистана – у оном делу земље, који због сталних борбених операција које се тамо изводе, нису погодне за наркопроизводњу. А на северу су Американци подигли мостове и изградили путеве, који повезују Авганистан са Таџикистаном и даље, преко Узбекистана, Киргизије и Азербејџана – са Русијом.

Иран је са запада подигао непробојну препреку наркотерету. Овуда пролази једна од најчвршћенијих у свету граница – фортификацијски објекти са рововима дубоким пет метара, зидинама, вешалима на сваких 300 метара и моћним иранским војним контингентом (60% бројности копнених снага Ирана), који штити ту линију.

Мониторинг наркоситуације у Авганистану врши Управа за наркотику и криминал ОУН (УНК ОУН), али су информације те службе о количини сетвених површина и обиму производње опијата веома сумњиве. Подаци УНК ОУН се систематски умањују. Ако по подацима УНК ОУН обими шверцованих испорука хероина „северном“ маршрутом (преко Русије) износе највише 15 процената, по подацима руских правозаштитних органа су ти обими у последње време повећани и износе најмање 35 процената.

Шверц авганистанских наркотика у Русију обавља се свим врстама транспорта: 70

процентом аутомобилским транспортом, око 20 процената – железничким транспортом, 10 процената – авио-саобраћајем. Значајан део шверца превози се под маском транспорта пољопривредне робе. Пребацивање наркотика олакшано је тиме, што царинска служба Казахстана не обавља преглед аутотранспорта који долази из земаља Азије.

Амерички аналитичар Ендрју Ф.Тули, који се специјализовао за Авганистан, отворено говори о „хероинском притиску“ који Авганистан врши на Иран и Русију. Руски статистички подаци потврђују тај његов став. Током последњих година у сталном је порасту укупан број регистрованих у МУП Русије тешких, и веома тешких престапа, скопчаних са незаконитим прометом наркотика. На пример, 2008. године на прелазима је задржано 212 људи због шверца наркотика. Те исте 2008. године само су органи за наркоконтролу због пласмана велепродајних партија наркотика задржали 753 страна грађанина. У прва три месеца 2009. године број задржаних на пограничним прелазима достигао је 97 (грађани углавном из држава Централне Азије).

У јесен 2009. године у Киргизији је ликвидирана Агенција за контролу наркотика, њене основне функције пренете су на Министарство унутрашњих послова Киргизије, а контрола законитог промета наркотичких средстава, психотропних и хемијских супстанци – на Министарство здравља. Таква одлука изазива велику забринутост, јер се Киргистан одавно већ претворио у гигантску праоницу криминалног новца целог света, поред осталог и за прање новца наркобарона.

Казахстан је овде у улози својеврсног „наркофортпоста“ Русије, где важећи поредак не допушта да се врши целовита евиденција иностраних грађана и лица без држављанства која прелазе границу Руске Федерације преко граничних прелаза. Велика дужина (скоро 7,6 хиљада километара) и слаба техничка опремљеност руско-казахстанске границе омогућава да се у Русију увозе авганистански наркотици практично неометано.

Морамо се сложити са западним посматрачима који изјављују, да борба против произвођача авганистанских наркотика, који доносе колосалне профите, у принципу не одговара Сједињеним Државама. Тим пре што та ставка прихода није на последњем месту компанија које директно раде са Западном коалицијом. Паре се праве на томе, што је за производњу хероина потребна огромна количина сирћетне киселине, ацетона и сонне киселине, које се у Авганистану не производе. У кантама и на својим леђима та се „сировина“ - мимо свих контролних пунктова на граничним прелазима држава које граниче са Авганистаном - не може пренети. Недавно је команда немачког међународног контингента посумњала у диселдорфску фирму Ecolog, која снагама НАТО у

Авганистану пружа услуге прања и чишћења смећа, да се бави шверцом наркотика. Данас се у Немачкој тим поводом распламсао скандал.

А најважније је заправо то, што су у Авганистану створени идеални услови за каналисање хероинског тока управо према Русији. Одговор на питање „Коме је то од користи?“, сувишан је.

*Александар Баренцев*

(Фонд стратешке културе)